

яка, на наш погляд, найповніше відповідає сучасній ментальності українців, їх запитам щодо громадянської самореалізації у самоврядних інституціях. Утім, це має стати темою окремого дослідження як перспективного напрямку розвитку проблеми громадянського суспільства.

Література

1. Маляренко В. Чому Україна відстала країна? // *Голос України*. — 2010. — 25 вересня. — С. 6—7.
2. Баханов К. Навчання історії в школі: інноваційні аспекти / К. Баханов. — Харків: Основа, 2005. — 128с.
3. Квициния М. К вопросу социализации личности в условиях этноконфликта / М. Квициния // *Вопросы философии*. — 2010. — № 1. — С. 166—170.
4. Толочко П. Способны ли украинцы к диалогу? // *Газета 2000*. — 2010. — 16—22 квітня. — С. 2—3.
5. Павленко Ю. Походження та цивілізаційна ідентичність українського народу / Ю. Павленко // *COLLEGIUM. Міжнародний научний журнал*. — 2004. — № 15. — С. 149—164.
6. Целік Т. Проблема особистості в культурі Київської Русі / Т. Целік // *COLLEGIUM. Міжнародний научний журнал*. — 2004. — № 15. — С. 129—149.
7. Лук'янець В. Філософський постмодерн / В. Лук'янець, О. Соболю. — К.: Абрис, 1998. — 352 с.

References

1. Malyarenko, V. (2010, September 25). Why Ukraine is Backward Country? *Kholos Ukrayiny (Voice of Ukraine)*, pp. 6—7 (in Ukr.).
2. Bakhanov, K. (2005). *Teaching History in school: innovation aspects*. Kharkiv: Osnova (in Ukr.).
3. Kvitsinia, M. (2010). To the question of socialization of person under the conditions of ethnical conflict. *Voprosy filosophiyi (Questions of Philosophy)*, 1, 166—170 (in Russ.).
4. Tolochko, P. (2010, April 16—22). Are Ukrainians able for dialogue? *Gazeta 2000 (Newspaper 2000)*, pp. 2—3 (in Russ.).
5. Pavlenko, Yu. (2004). Background and Civilization Identity of Ukrainian people. *COLLEGIUM. Mizhnarodnyy Naukovyy Zhurnal (COLLEGIUM. International Scientific Magazin)*, 15, 149—164 (in Ukr.).
6. Tselik, T. (2004). The Problem of a Person under the Culture of Kyiv Rus. *COLLEGIUM. Mizhnarodnyy Naukovyy Zhurnal (COLLEGIUM. International Scientific Magazin)*, 15, 129—149 (in Ukr.).
7. Lukianets, V., & Sobol O. (1998). *Philosophical Post-Modernist Style*. Kyiv: Abris (in Ukr.).

УДК 32.1: 323.2:001.361

Чупрій Л. В.*,

кандидат філософських наук, доцент,
Національний інститут стратегічних досліджень,
Київ, Україна. chupriy2006@ukr.net

БЕЗПЕКОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ

Анотація. Проаналізовано безпекові аспекти формування загальнонаціональної ідентичності українців на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Намічено шляхи оптимізації політики національної безпеки в гуманітарній сфері в контексті вирішення даної проблеми

Ключові слова: загальнонаціональна ідентичність, політика національної безпеки.

* Chupriy L.V, Ph. D. in philosophical sciences, Associate professor, National Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine. chupriy2006@ukr.net

FORMATION OF A NATIONAL IDENTITY OF UKRAINIANS IN DIMENSION OF NATIONAL SECURITY

Аннотация. *Анализируются проблемы формирования общенациональной украинской идентичности на современном этапе развития украинского общества. Намечаются пути оптимизации политики национальной безопасности в гуманитарной сфере в контексте решения данной проблемы*

Ключевые слова: общенациональная идентичность, политика национальной безопасности.

Abstract. *The article analyzes the problems of Ukrainian national identity formation at the present stage of development of Ukrainian society, identifies the ways of optimization national security policy in the humanitarian field in the context of solving noted problem*

Key words: national identity, national security policy.

Постановка проблеми. Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питання формування загальнонаціональної ідентичності українців є досить важливою складовою політики національної безпеки в гуманітарній сфері, і розглядалося воно рядом дослідників, серед яких слід передусім назвати В. П. Горбуліна, О. С. Бодрука, Г. П. Ситника, А. Б. Качинського, Г. В. Новицького, В. А. Ліпкана, М. А. Ожевана, М. В. Сунгуровського, В. І. Мунтіяна, В. Горбатенка, В. Б. Євтуха, О. В. Картунова, В. О. Котигоренко, І. Ф. Кураса, І. О. Кресіну, О. М. Майбороду, М. М. Розумного, Ю. І. Римаренка, Б. О. Парахонського, М. Т. Степико та ін.

Метою статті є розгляд проблеми формування загальнонаціональної ідентичності в контексті забезпечення національної безпеки держави.

Основні результати дослідження. Для України на сучасному етапі є дуже актуальним питання формування загальнонаціональної ідентичності. У Стратегії національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» зазначено, що загальними завданнями політики національної безпеки є збереження та розвиток духовних і культурних цінностей українського суспільства, зміцнення його ідентичності на засадах етнокультурної різноманітності.

Загальнонаціональна ідентичність за своєю суттю багатовимірна. Вона може охоплювати, але не скасовувати етнічну, культурну, професійну, статеву та інші види ідентичності. Водночас загальнонаціональна ідентичність може співіснувати з наднаціональною ідентичністю (європейською чи космополітичною). Так, М. Бердяєв зазначав, що, почуваячи себе громадянином світу, людина не втрачає національного почуття, позаяк до космічного, всесвітнього життя вона долучається завдяки життю національному.

Але на даний момент цей процес в Україні стримується конфліктом ідентичностей, що спричинений: а) проблемами у формуванні вітчизняної національної самосвідомості, пов'язаними з переходом від етнічного до соціально-політичного принципу її утвердження; б) наявністю елементів пострадянської ідентичності; в) досить сильними позиціями регіональних субідентичностей, що мають різні ціннісні домінанти.

За даними соціологічного опитування Центру Розумкова, що проводилося в грудні 2008 року, громадяни України передовсім пов'язують себе з місцем проживання, тобто превалює місцева (локальна) ідентичність (41 % опитаних), майже третина (32 %) — засвідчила загальноукраїнську ідентичність. Локальна ідентичність переважає майже у всіх регіонах. У центрі загальноукраїнську ідентичність засвідчили приблизно по 25 % жителів, на сході — 33 %; на заході та півдні приблизно по 35 %. Аналогічну закономірність виявило дослідження, проведене тим же центром у 2009 році. Знову підтвердилося, що жителям України найбільш притаманна локальна ідентичність, прив'язаність до конкретного місця проживання. З малою Батьківщиною насамперед ідентифікували себе 45 % громадян. З Україною в цілому — 32 %, з регіоном проживання — 16 %.

Аналогічні дослідження, проведені у 2010 році Інститутом соціології НАН України, також засвідчують значні показники локальної (мешканець села чи міс-

та) та регіональної ідентичності (мешканець регіону) — відповідно, 27 % і 6 % опитаних. Громадянами України себе вважає половина респондентів (51,2 %). 3 % віднесли себе до громадян світу, 1 % — до громадян Європи.

Наводимо таблицю динаміки змін ідентичності з 1992 по 2010 роки (на основі досліджень Інституту соціології НАН України) [1, с. 622].

КИМ ВИ СЕБЕ ПЕРШ ЗА ВСЕ ВВАЖАЄТЕ?
(Дайте одну відповідь, що найбільше підходить)

	1992	2000	2002	2004	2005	2006	2008	2010
Мешканцем села, району чи міста, в якому Ви живете	24,0	31,3	31,6	30,5	24,6	27,7	24,5	27,2
Мешканцем регіону області чи кількох областей), де Ви живете	6,8	6,9	5,9	6,7	6,4	6,6	9,3	6,6
Громадянином України	45,6	41,0	41,0	44,2	54,6	51,6	51,7	51,2
Представником свого етносу, нації	—	—	3,0	3,1	2,1	1,8	2,6	3,1
Громадянином колишнього Радянського Союзу	12,7	12,2	12,7	10,7	8,1	7,3	9,0	6,9
Громадянином Європи	3,8	2,8	0,7	0,7	0,8	1,3	0,4	0,9
Громадянином світу	6,4	5,6	2,7	2,4	2,5	2,9	1,7	3,1
Інше	—	—	1,6	1,4	1,0	0,7	0,6	0,8
Не відповіли	0,6	0,2	0,8	0,2	0,1	0,1	0,1	0,3

Існування проблем міжрегіональної взаємодії в соціокультурній сфері також виявлено при проведенні якісних соціологічних опитувань у форматі фокус-груп. Учасники фокус-групового дослідження у різних регіонах України (м. Київ, м. Севастополь, м. Луганськ, м. Котовськ, м. Львів, м. Рівне, м. Черкаси, м. Дніпропетровськ, м. Тернопіль, м. Кіровоград, м. Миколаїв, м. Харків) не могли порівняти свої міста з іншими містами України, оскільки не мали достатньої інформації про інші міста. Відповідно, низький рівень внутрішньої географічної мобільності населення України є чинником поглиблення регіональних відмінностей в ідентичності. У жителів південно-східних країв ще є поширеними негативні стереотипи щодо мешканців західних регіонів як «бандерівців», а частина західняків сприймають представників південно-східних країв як «москалів».

Дослідник Володимир Кулик зазначає, що особливістю щодо України є несформованість і контраверсійність ідентичності. Вона була знівельована тривалим перебуванням в імперії, і як наслідок цього відбулася певна асиміляція: мовна, культурна, етнічна. Емпіричні дослідження, зокрема проект «Львів–Донецьк», показують, що донеччани ідентифікують себе українцями, вважають, що їхній край має бути частиною України, але цю Україну, яку вони хочуть, вони бачать інакше, ніж галичани чи кияни.

Тому досить важливим на сучасному етапі в етнополітичній галузі є здійснення заходів, спрямованих на зменшення ваги регіональної ідентичності за гармонійного її входження в загальноукраїнську ідентичність. Регіональна ідентичність у цьому разі виступатиме як субідентичність відносно загальноукраїнської. Такі субідентичності не виключають віднесення себе особою (групою осіб) до загальнонаціональної спільноти.

Дослідник В. О. Пироженко виокремлює також такі джерела загроз у сфері формування загальнонаціональної ідентичності [2, с. 29]:

- неповний набір ідентичностей (населення чи його певні групи мають етнічну чи регіональну, але не мають національної ідентичності тощо);

- криза ознак ідентичності, що полягає у відсутності або знеціненні серед певної категорії населення конкретних ознак, навколо яких мала б формуватися певна ідентичність;

- неадекватні цілям, національним інтересам чи інтересам державної політики способи утвердження ідентичності (насилено-адміністративні чи репресивні способи).

Формування загальнонаціональної ідентичності стримується також певними особливостями ментальності українців, зокрема досить високим рівнем індивідуалізму, конформізму, ізоляціонізму та недовіри один до одного та суспільства в цілому. Відомий дослідник Євген Головаха в даному контексті зазначає: «Досвід вивчення соціально-психологічних особливостей свідчить, що загальною рисою населення України (з урахуванням регіональних розбіжностей) є ізоляціонізм. Причому впродовж останніх двадцяти років цей чинник (ознака) став більш вираженим у всіх регіонах. Ця обставина — істотна перешкода для встановлення зв'язків усередині суспільства, формування групової солідарності і нашої подальшої інтеграції, коли йдеться про міжнародну співпрацю» [3].

Результати дослідження «Український характер», проведеного Центром соціальних досліджень «Софія» у березні 2011 р., підтверджують думки експертів. За їхніми даними, 42,8 % опитаних «однозначно згодні» або «швидше, згодні» з тим, що «більшість людей постаріється використати Вас у своїх цілях або обдурити, якщо випаде така нагода». Практично стільки ж (43,6 %) респондентів тією чи іншою мірою поділяють думку, що більшості людей можна довіряти. Загалом, можна стверджувати, що українці хитаються між довірою і недовірою до оточення, і така невизначеність уже сама по собі є несприятливим суспільним чинником.

Ці результати також підтверджуються даними «Європейського соціального дослідження — 2009», згідно з якими українські громадяни посідають одне з останніх місць серед жителів європейських країн за рівнем довіри до людей («більшості людей загалом»). Для нашої країни цей показник дорівнює 4,11 бала за 10-бальною шкалою, що інтерпретується як хитання між довірою і недовірою (з нахилом до недовіри). Для порівняння і у Данії цей показник становить 6,92 бала, у Норвегії — 6,62, у Фінляндії — 6,45, у Швеції — 6,35 бала [4, с. 94].

Проблема подолання кризи ідентичності значною мірою посилюється процесами глобалізації, що розмивають національну культуру та посилюють маргіналізацію українського суспільства. Тільки радикальне оновлення власної національно-цивілізаційної ідентичності сприятиме формуванню стійкого і консолідованого суспільства, здатного відповісти на численні виклики сучасного світу і здійснити повноцінну економічну, соціальну й політичну модернізацію [5, с. 13].

При цьому слід враховувати також і певні суперечливі аспекти впливу глобалізаційних процесів на Україну. З одного боку, процеси становлення і зміцнення державності потребують інтенсифікації процесів національно-культурного відродження, а з іншого — процес модернізації соціально-економічної системи вимагає найширшої відкритості країни, що сприяє поширенню негативних зовнішніх впливів — криміналітету, масової культури, низькоякісних товарів масового споживання тощо.

Аналізуючи причини кризи національної ідентичності, слід виокремити також домінування в більшості суспільних сфер такого явища як відторгнення («отчуждения») [6, с. 314]. Цю категорію в науковій обіг введено нещодавно і чітких українських відповідників даному поняттю не існує. У ґрунтовному академічному дослідженні «Україна: на шляху до соціального залучення. Регіональна доповідь із людського розвитку 2011 року «Від трансформації — до суспільства для всіх» виокремлюються такі види відторгнення [7]:

- економічне — низький рівень доходів, значний розрив між доходами бідних і багатих, обмежені можливості зайнятості, незадовільні житлові умови;
- культурно-освітнє — недостатній рівень доступу для певних груп населення до освітніх і культурних послуг;
- соціальне — обмеженість системи соціального захисту, недоступність якісної медичної освіти, обмеженість соціальних зв'язків;
- політичне — обмеженість щодо реалізації політичних прав і свобод.

Недостатній рівень сформованості загальнонаціональної ідентичності призводить до посилення загроз національній безпеці країни, серед яких ми можемо виокремити такі [8, с. 314]:

- криза легітимності політичних інститутів;
- конфлікт політичних інтересів;
- посилення розшарування українського суспільства;
- низький рівень розвитку політичної культури;
- посилення сепаратизму;
- цивилізаційна невизначеність і перебування в «сірій зоні» міжнародної політики;
- недостатній рівень розвитку громадянського суспільства;
- десоверенізація.

Ці загрози призводять до посилення напруження та протистояння в українському суспільстві. Представники соціальних груп із конкуруючими ідентичностями сприймають діяльність своїх опонентів як загрозу власним інтересам, а відтак зменшується чи взагалі зникає прагнення до діалогу та пошуку компромісу зі спірних питань, а суперечності стають нерозв'язними. Будь-який крок супротивника сприймається як загрозовий, що знову ж таки посилює соціальну напруженість. При цьому навіть корисні для суспільства починання однієї зі сторін сприймаються як негативні, позаяк вони можуть принести «користь» опонентам.

Даний механізм ми спостерігаємо у політичній боротьбі провладних та опозиційних сил, що здебільшого представляють інтереси груп населення з різними ідентичностями. На жаль, вони здебільшого не прагнуть до діалогу та порозуміння, а орієнтуються передусім на власні інтереси, прикриваючись при цьому турботою про країну, і все роблять для того, щоб облили брудом один одного, що постійно призводить до конфронтацій і досить негативно відображається на внутрішньополітичній ситуації та значною мірою псує міжнародний імідж України. Досить часто вони звертаються до європейських інституцій, щоб ті захищали їхні інтереси, не розуміючи що ніхто крім них самих не зможе розв'язати українські проблеми. А постійне прагнення до отримання допомоги від зовнішніх політичних сил може спричинити формування залежності від них і призвести до виникнення певних загроз для внутрішньополітичної цілісності країни, оскільки «віддячуючи за допомогу», певні вітчизняні політичні сили можуть здійснювати кроки, спрямовані на реалізацію інтересів зовнішніх агентів впливу, які досить часто не збігаються з інтересами України чи навіть можуть завдати їй шкоди.

Несформованість загальнонаціональної ідентичності призводить також до посилення зовнішньополітичної невизначеності країни. Перебуваючи на межі західної і східної цивілізацій, Україна не може визначити чіткий зовнішньополітичний курс і стає полем боротьби глобальних гравців. Не може створити вона і належний авторитет в регіоні, постійно коливаючись між європейською та російською зовнішньополітичною орієнтацією. Так, згідно з опитуванням, проведеним Центром Разумкова у лютому 2012 року, на запитання «Який напрям зовнішньої політики має бути пріоритетним для України?» 36,7 % респондентів відповіли, що — відносини з країнами ЄС, 31,0 % — відносини з Росією, 8,1 % — з іншими краї-

нами СНД, 3,3 — з іншими країнами, 1 % — зі США, 19,9 % — «важко відповісти», не відповіли [9].

ДИНАМІКА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УКРАЇНИ 2005—2012
(Центр Розумкова)

	Відносини з з країнами ЄС	Відносини з зі США	Відносини з з Росією	З іншими країнами СНД	З іншими країнами	Важко відповісти
Лют. 2012	36,7	1,0	31,0	8,1	3,3	19,9
Лют. 2011	35,7	0,9	40,4	7,2	3,6	12,3
Бер. 2009	27,6	1,9	48,6	8,9	2,7	10,3
Лют. 2008	36,1	0,7	41,4	8,1	2,4	11,3
Лют. 2007	32,8	1,0	38,4	9,8	3,1	14,8
Січ. 2006	27,2	1,3	43,4	12,7	4,4	10,9
Січ. 2005	37,0	1,2	38,8	7,7	3,3	11,9

Тож в Україні можна виокремити кілька груп ідентичностей, які прагнуть бути загальнонаціональними. Перша — національно-патріотичні ідентичності, що чітко закликають до збереження самобутності українського народу, його культури, мови, звичаїв, обрядів. Друга — проєвропейські ідентичності, що підтримують європейські демократичні цінності та спрямовують Україну до тіснішої інтеграції та входження до Європейського союзу. Третя група — проросійські ідентичності, що активно підтримують упровадження російської мови на теренах України та активне зближення з Російською Федерацією. Ці ідентичності, й особливо останні дві, перебуваючи у стані протистояння та боротьби між собою, ведуть до збільшення внутрішньополітичного напруження і посилення сепаратистських тенденцій (західні регіони більше прагнуть до Європи, південні та східні — до Росії).

Недостатній рівень загальнонаціональної ідентичності також може спричинити відцентрові та сепаратистські тенденції у національних меншин. Особливо це актуально для етнічних груп, які компактно проживають на прикордонних територіях, позаяк вони починають ідентифікувати себе з народами сусідніх країн. А це може спричинити загрозу територіальній цілісності країни, бо частина представників національних меншин незаконно має подвійне громадянство, і деякі сусідні держави можуть висунути Україні територіальні претензії.

Отже, потрібно активізувати зусилля з формування загальнонаціональної ідентичності. Саме спільна ідентичність є основою буття даної національної спільноти (політичної нації). Якщо члени спільноти мають високий рівень національної самосвідомості, то за політичного врегулювання наявних у суспільстві суперечностей і проблем вони схильні до обмеження своїх особистих, групових чи корпоративних інтересів задля досягнення загальносуспільної злагоди.

У разі, якщо держава не здійснюватиме ефективних кроків з нейтралізації вищезгаданих загроз, може сформуватися ситуація, коли негативна спрямованість суспільних процесів призведе до втрати суверенітету держави. Значною мірою це може бути зумовлено критичним зниженням рівня функціонування політичної системи, спричиненого внутрішніми конфліктами, що й спричинить неспроможність її щодо розв'язання більшості проблем.

Висновки. Формування загальнонаціональної ідентичності є одним з головних завдань Української держави на сучасному етапі та важливою складовою забезпечення національної безпеки. Для реалізації даного завдання потрібно актуалізува-

ти зусилля відповідних державних структур та неурядових організації у сфері суспільних і насамперед міжетнічних відносин.

В основі формування загальнонаціональної ідентичності мають бути такі засади:

- ідея поліетнічної, соціальної, політичної злагоди на основі загальноприйнятої мети — забезпечення духовного і матеріального добробуту громадян України;
- ідея патріотизму, любові до України як визначальної цінності;
- національна самоповага та повага до представників інших націй і національних меншин;
- захист прав і свобод людини та громадянина незалежно від етнічної приналежності та інших відмінностей;
- високий рівень політичної та правової культури населення;
- розвиток дієвого громадянського суспільства.

В етнонаціональній сфері потрібно сформулювати і законодавчо закріпити Доктрину етнонаціональної політики України, де були б розроблені її концептуальні засади та чітко визначені базові поняття етнонаціональної політики: «титультний етнос», «національність», «корінні народи», «етнічна група», «етнічна спільнота» тощо, позаяк навіть у чинній Конституції немає їх чіткого визначення. Потрібно здійснювати подальше вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері забезпечення прав національних меншин.

На рівні держави розробити ефективні заходи щодо підтримки процесу мовно-культурного відродження етнічних спільнот України; сприяти вільному функціонуванню та розвитку української мови та мов національних меншин; створити механізми сприяння задоволенню мовних, культурних, освітніх потреб українців за кордоном; розробити шляхи забезпечення соціальної адаптації колишніх депортованих громадян в українське суспільство; посилити контроль над міграційними процесами.

Література

1. Українське суспільство 1992—2010. Соціологічний моніторинг / за ред. д. ек. н. В. Ворони, д. соціол. н. М. Шульги. — К.: Інститут соціології НАН України, 2010. — 636 с.
2. Пироженко В. О. Гуманітарна складова національної безпеки: предмет дослідження та коло основних проблем / В. О. Пироженко // Стратегічна панорама. — № 2. — 2005. — С. 27—35.
3. Єрмолаєв А, Левцун О. «Вишневий сад» українського традиціоналізму // Дзеркало тижня. — 2011. — 10 червня.
5. Вільсон Е. Українці: несподівана нація / Е. Вільсон. — К.: К.І.С., 2004. — 552 с.
6. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування / М.Т. Степико. — К.: НІСД, 2011. — 334 с.
7. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи. Публікації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.idss.org.ua/public.html>
8. Розумний М. Формування національної ідентичності як пріоритет політики безпеки / М. Розумний, В. Андрусів // Політичний менеджмент. 2010. — № 3. — С. 116—126.
9. Який напрям зовнішньої політики має бути пріоритетним для України? (динаміка, 2002-2012) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=305

References

1. Vorona, V., & Shulha, M. (Eds.). (2010). *Ukrainian Society 1992–2010. Sociological monitoring*. Kyiv: Institute of Sociology of National Academy of Sciences of Ukraine (in Ukr.).
2. Pyrozhenko, V. A. (2005). The humanitarian component of national security: the subject of research and range of major problems. *Strategichna panorama (Strategic panorama)*, 2, 27–35 (in Ukr.).
3. Yermolaev, A., & Levtsun, O. (2011, June 10). «The Cherry Orchard» of Ukrainian traditionalism. *Dzerkalo tyzhnia (Mirrow of the week)* (in Ukr.).

4. Golovakha, E. & Gorbachyk, A. (2010). *Trends of Social Changes in Ukraine and Europe: according to results of «European Social Research» 2005–2009*. Kyiv: Institute of Sociology of National Academy of Sciences of Ukraine (in Ukr.).
5. Wilson, E. (2004). *The Ukrainians: An Unexpected Nation*. Kyiv: Publishing House «K.I.S» (in Ukr.).
6. Stepyko, M. T. (2011). *Ukrainian identity: phenomenon and foundations of formation*. Kyiv: National Institute for Strategic Studies (in Ukr.).
7. M. V. Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the NAS of Ukraine. *Publications*. Retrieved from <http://www.idss.org.ua/public.html> (in Ukr.).
8. Razumnyy, M., & Andrusiv, V. (2010). Formation of national identity as a priority of security policy. *Politychnyy menedzhment (Political management)*, 3, 116–126 (in Ukr.).
9. *Which direction of foreign policy should be of priority for Ukraine? (dynamics, 2002-2012)*. Retrieved from http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=305. [in Ukrainian]

УДК 323.1 (477)

Самойлов О. О.*,
бакалавр з політології,
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля,
Луганськ, Україна. olesam121@mail.ru

ПРЯМА ДЕМОКРАТІЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ЯК МЕХАНІЗМ ПОЛІТИЧНОГО НАЦІОТВОРЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Анотація. Запропоновано та проаналізовано механізм самоорганізації громад на рівні місцевого самоврядування для творення української політичної нації.

Ключові слова: політична нація, самоорганізація, ОСББ, місцеве самоврядування, пряма демократія.

Аннотация. Предложен и проанализирован механизм самоорганизации населения на уровне местного самоуправления для создания украинской политической нации.

Ключевые слова: политическая нация, самоорганизация, ОСМД, местное самоуправление, прямая демократия.

Abstract. It is proposed and analyzed the mechanism of self-organization of community at the local government level to create the Ukrainian political nation.

Key words: political nation, self-organization, condominiums, local government, direct democracy.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство поступово стає політично активнішим і дедалі більше залучається до суспільно-політичного процесу сьогодення. Прикладом того є справи Оксани Макар і сім'ї Павличенків, а також т. зв. Податковий майдан тощо. Наведені вище події об'єднали доволі велику кількість громадян України, незалежно від регіону їх мешкання, закладаючи тим самим передумови створення української політичної нації. Тому актуальність даної статті зумовлена посиленням процесу самоорганізації громадян як дієвого способу творення модерної української політичної нації.

Однак ці процеси є ще доволі розосередженими та не завжди отримували очікуваний результат, головне — за браком у громади досвіду та відсутності в неї чітких механізмів захисту їх прав. Тож потреба у дієвому механізмі самоорганізації громад, яка б мала системний характер із чітко визначеними методикою дій і загальними принципами додає додаткової актуальності даному дослідженню. Окрім

* Samoilov O. O., Bachelor on Political Sciences, East-Slave National University named after Vladimir Dahl, Lugansk, Ukraine. olesam121@mail.ru

DIRECT DEMOCRACY AT LOCAL GOVERNMENTAL LEVEL AS MECHANISM OF POLITICAL NATION-BUILDING IN UKRAINE